

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Titulus XV. De Commodato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

ut precariò habentem juxta *cit.*, L. *quedam*.
 & docui L. 3. *tra.* 1. c. 7. n. 2. v. 2. attamen
 in casu nostro is, qui precariò dederat, non
 nisi civiliter possidet, naturali possessione
 penes alterum remanente. Quare non im-
 probabiliter dici posse videtur, esse hunc ca-
 sum specialem, in quo dominium transferri
 queat possessione rei naturali penes alterum
 existente: nihilominus necessaria esse videtur
 traditio, & ita quidem, ut is, qui precariò
 rem habet, constituat, ac declaret se ab emp-
 tore, jam ut domino, rem habere, ac proinde
 sit veluti renovatio quædam precarij. At verò
 in successore universali seu hærede continuatur
 precarium, tametsi is, qui precariò accepit,
 ignoret hæredem esse *cit.* §. *quod à Titio*,
 cujus ratio esse videtur, quia hæres dominium
 rei acquirit per solam hæreditatis aditionem
 sine naturali possessione, prout docui *lib.* 3.
tra. 1. c. 5. n. 8.

Alius casus etiam est, in quo dominium

alicui acquiritur possessione apud alium ex-
 istente, videlicet, si ex mandato meo pro-
 curatori detur, cum tamen ipse per se ac-
 cipiat L. *qui mihi* 13. ff. *de donationibus*,
 & L. 1. §. *per procuratorem*. ff. *de ac-
 quenda possessione*.

Notandum quintum. Contractus Pre-
 cariarum longè diversus est à contractu
 Precarij, de quo hic egimus. Siquidem pre-
 cariaz locum tantum habent in possessione
 rebus, sive rebus soli. At verò precariò
 rebus possunt, tam res mobiles, quam im-
 mobiles, item jura, seu servitutes v. g. *tra.*
actus L. 2. §. *ubi*. & L. 3. ff. *de precario*. De-
 inde precariæ revocari non possunt, ante
 quam tempus concessionis elapsum sit, &
 cui hic habetur, & in c. 1. *eodem tit.* At
 verò precarij natura est, ut semper revocari
 queat, ex quibus intelligitur precarium
 contractum in multis con-
 venire cum emphyteutico,
 * * *

TITULUS XV.

DE COMMODATO.

Um Precario similitudinem
 gerit Commodatum, sicuti
 dixi in c. 1. *tit. præcedentis*,
 & ideo post precarium de
 commodato subjungitur.

CAPITULUM VNICVM.

Cum gratia &c.

PARAPHRASIS.

Si quisquam rem commodatam acceperit ob
 suam duntaxat gratiam, de levissima
 etiam culpa tenetur. Sed casum fortui-
 tum præstare non debet, nisi vel culpâ
 suâ causam præbuerit, vel ob restituendi
 moram res perierit, aut deterior facta
 sit, vel denique ad fortuitum casum

se sponte obligarit. Porrò aduersus com-
 modatarium actio commodati (quæ de-
 ci solet directa) intentari non potest, nisi
 si post expletum usum, cujus causâ
 commodata fuit, cum non decipi
 beneficio oporteat, sed adjuvari.

SUMMARIUM.

1. Ex contractu in accipientis commodati
 institui tantum, quo modo commo-
 datus constituitur contractus commo-
 dati, etiam levissima culpa præ-
 standi est.
2. Excipitur contractus precarij.
3. Casum tamen fortuitum non præ-
 statiter contrahens.
4. Nisi etiam hoc in pactum deductum
 fuerit, aut culpa commodatarij
 fuerit.

recesserit, vel hic in culpabili mora restitutionis fuerit.

1. Competit commodatario contra commodantem actio, si rem ad certum usum commodata, nondum finito hoc usu, ab eo repetat.

Notandum primum. Si contractus instituitur in commodum unius duntaxat, videlicet accipientis, sicuti plerumque in commodato evenit, is omnem culpam etiam levissimam præstare debet, ita ut quælibet omiffio diligentie in re conservanda ipsi imputetur. Ita hic & in *L. si ut tertio §. S. nunc videndum. ff. commodati.* & explicavi in *lib. 3. tra. 4. c. 7.*

2. Excipitur autem precarium, in quo dolus tantum & culpa lata, quæ dolo æquiparatur, præstari debet *L. quasitum 8 §. cum, qui. ff. de precario.* Ratio ibi affertur, quia contractus precarii continuam gratiam, & liberalitatem continet, quippe cum is, qui precario dedit, semper revocare possit, si velit; gratiam autem & beneficium latè explicari convenit, ut per id plurimum tribuatur accipienti, & juxta regulam 16. in 6. odia restringi, favores autem ampliari debent.

Dixi autem, commodati contractum plerumque institui in gratiam accipientis: nonnunquam autem contrà evenit, ut in gratiam dantis, & non accipientis celebretur; tunc autem non nisi dolus, vel lata culpa æquiparativa præsumptivè præstatur, ut si quis sponsæ suæ, aut sorori commodarit ornamenta, quò honestiùs ad se duceretur *cit. L. si ut certo §. interdum.*

3. Notandum secundum. Casum fortuitum præstare non debet commodatarius, ita hic & in *L. argent. 20. ff. commodati.* Et habet id etiam locum in precario, conducto, deposito, pignore, dote, & similibus contractibus dominij non translativis, prout videre est in *L. contractus 23. in fine. ff. de regulis juris.* Quam ob rem in his etiam contractibus locum habet regula recepta in *L. pignus 9. cod. de pignoratitia actione.* si quid casu fortuito pereat, domi-

no suo perit. Adde, idem quoque esse servandum in commutationibus. Ut si res ante traditionem, ideòque priusquam contractus perfectus sit, casu pereat, domino suo pereat, exempli causa, si convenias cum Caio, ut equum ipsi tradas pro tribus ab ipso mittendis vaccis, isque vaccas tibi mittat, quæ in via fulmine pereunt, moriuntur, aut auferuntur, damnum est mittentis Caij, eò quòd commutationis contractus impletus non censeatur, donec res tradita sint. Sed alia ratio est de emptionis contractu, si res in specie, sive determinata, videlicet Bucephalus, empta sit; cum enim iste contractus solo consensu perficiatur, ideò si res ante traditionem absque culpa, & morà venditoris pereat, emptoris damno id evenit *Instit. de emptione, & venditione §. cum autem. & docui lib. 3. tra. 4. c. 7. n. 3.*

Corollarium. Si emptio & venditio in scripturis peragenda sit, & res post conventionem initam, priusquam scriptura perfecta sit, casu pereat, non emptoris, sed venditoris damnum est, juxta *L. contractus 17. Cod. de fide instrumentorum,* & habetur expressè in *cit. §. cum autem juncta Gl. v. statim.*

Excipiuntur autem in *textu hujus Capituli,* & in *c. 2. de deposito* tres casus, in quibus etiam fortuitus eventus à commodatario, conductore, & similibus præstari debet. Primò si ita conventum fuit; nam contractus ex conventionem Legem accipiunt *L. 1. §. si convenit. ff. de depositi. & cit. L. contractus. ff. de regulis juris.*

Secundò. Si culpa antecessit, ex qua mortis damnum, aliùsve infelix casus, seu eventus secutus est, exempli causà, si tibi equum commodavero, ut ad villam duceres, tu autem ad bellum duxeris, tuo id periculo agis, si equus occisus fuerit *cit. L. si ut certo §. sed interdum.*

Tertiò. Si culpabilis mora restituendæ rem certam, seu in specie debitam antecessit, & interitus inde secutus sit, debitor damnum præstare debet *L. si ex 23. & L. sequente ff. de verborum obligationibus, & L. promissor 23. ff. de constituta pecunia.* ubi signi-

significatur, si Stichum debeas, isque post post moram tradendi mortuus sit, pretium seu æstimationem ejus à te solvendam esse.

Adverte tamen, quod dixi primò, si res determinata, seu in specie debeatur v. g. hic equus: sin autem in genere seu indeterminatè v. g. bos ex grege aut pecuniæ quantitas v. g. mille aurei, casus fortuitus semper ad debitorem spectat, quia genus perire non potest. *L. incendium* 11. *C. si certum petatur. L. in ratione* 30. §. *incerta. ff. ad Legem Falcidiam*, & docui *cit. tra. 4. c. 7. n. 4.*

Secundò dixi: si mora restituendi culpabilis fuit. De hac enim intelligi debet Juris regula 25. in 6. mora sua cui libet nociva est. Idque sumitur ex *L. illud* 40. *ff. de hereditatis petitione. L. utique* 16 *ff. de rei vindicatione. L. de eo* 12. §. *si post. ff. ad exhibendum*; ex quibus habetur, quòd is, qui distulit rem restituere, quia justam differendi causam habuit, existimans v. g. se non debere, & idè in judicio contendens, damnum præstare non debeat, si absque culpa sua res post litem contestatam perijt; consentit *regula* 43. *ff. qui sine dolo malo ad judicium provocat*, non videtur moram facere. Nec obstat, quod dicitur in *L. sed etsi* §. *si ante. ff. de petitione hereditatis*, quòd post litem contestatam omnes incipiunt malæ fidei possessores esse; id enim non propriè intelligi debet, prout explicavi in *lib. 3. tra. 2. c. 4. n. 1.* sed tantum in ordine ad omnes fructus, qui postea percepti sunt, restituendos, juxta *L. Bona fidei* 48. *ff. de acquirendo dominio. & L. 12. cod. de rei vindicatione.*

Tertiò dixi. Si ex illa mora tanquam ex causa secutus est interitus rei, aliùve infelix casus; qui enim causa damni est, damnum dedisse censetur, & idè illud refar-

cire debet. Veruntamen si res, quæ post moram, quamvis culpabilem, interijt, similiter etiam interitura fuisset, tamen si tempore, & loco restituta esset, damnum præstare non debet morosus debitor, cum non fuerit causa interitus *L. si plures* 14. *ult. ff. de positi*: & explicavi fuse in *tit. 6. 4. n. 2.*

Excipiendus autem hinc est fur, rapto, & invasor, apud quem, si res perierit absque culpa ejus, æstimationem restituituræ cogitur, tamen si similiter apud dominum perijisset *argum. L. 1. §. rectissime. & L. penultima. ubi id tradit Gl. V. frustrator. ff. de vi. Dominicus Arumans in tra. de mora c. 8. n. 2.* Verùm hæc exceptio est in poenam, & odium furti, aut rapinæ, & idè non obligat debitorem in conscientia sua, & ante judicis sententiam. Vide, quæ dixi in *cit. tra. 2. c. 4. n. 2. & 3.*

Notandum tertium. Is, qui commodavit ad certum usum, nondum finito usu, rem commodatam repetere non potest, alioquin si commodatarius damnum ex causa incurrat, quia re commodata juxta conventionem uti non potuit, agere potest adversus commodantem contraria commodatione. Ita hic & in *L. commodato* 77. *ff. de commodati*. ubi id fuit explicatur, & dicitur, tamen quædam in principio beneficij ac liberalis voluntatis sunt, ut alieni negotij, aut mandati suscipere commodatio, tamen in mutuas transire obligationes, ac præstationes, actionesque, voluntatis enim suscipere mandatum, necessitatis consummare. Quare si ad restaurandas ædes tigna commodasti, postea verò subtraxisti, cum alia habere non posses, aut si tigna vitiosa sint, de securo damno teneberis *cit. §. sicut.*

TITULUS XVI.

DE DEPOSITO.

SUMMARIUM.

1. *Depositarius re deposita utens, invito domino, furtum committit.*
2. *Neque tamen Ecclesia, aut monasterium obligatur, si quod depositum est apud Canonicum, aut Religiosum v. g. cum licentia Prælati, pariat, nisi in quantum in utilitatem monasterij, aut Ecclesia versum est.*
3. *Obligatur tamen, si Prælati cum Capitulo depositum accepit.*
4. *Potest Clericus torture subijci etiam in causa depositi conrectati, & juxta consuetudinem, etiam per Laicos ex mandato, & auctoritate Prælati.*

Notandum primum. Si quis re apud se deposita, Domino invito, utatur, v. g. sacculum argento plenum resignet, aut pecuniam expendat, furtum committere censetur L. 3. *Cod. depositi*, L. *si sacculum* 29. ff. *codem*. & docui *Lib. 3. tra. 4. c. 25. n. 3.* & qui eo nomine condemnatur, infamis efficitur L. *qui depositum* 10. *Cod. eodem*.

Notandum secundum. Si quid penes Canonicum, aut Religiosum depositum sit, & dolo ejus perditum, aut deterius factum sit, Ecclesia, aut monasterium non obligatur, nisi quatenus ad Ecclesiam aliquid pervenit, sive in rem, utilitatēque ipsius versum fuit. Ita sumitur *ex hoc c. & tradit Gl. recepta hic. V. utilitatem*. Priorem partem notandi rectè ampliat *Mol. tra. 2. disp. 525.* tamen Clericus, vel Religiosus cum consensu Prælati sui depositum accepisset, Ecclesiam seu monasterium non obligari, quemadmodum nec obligaretur, si Prælati ipsemet absque Capituli consensu accepisset; nam delictum personæ non debet in Ecclesiæ detrimentum redundare, *regula 76. in c.* Cùm itaque depositarius

li 3

non

Hic etiam est contractus dominij non translativus, qui non solo consensu, sed rei traditione perficitur. Quare ipsum vocabulum dationem significat, quemadmodum & mutuuum, commodatum &c. de quibus dixi *lib. 3. tra. 4. c. 3. n. 2.* Differt autem Depositum à Commodato, & Precario tum in alijs, tum in eo maxime, quod contractus Commodati, & Precarij instituntur ob gratiam accipientis. At verò Depositum ob gratiam dantis, seu deponentis.

CAPITULUM I.

Gravis &c.

PARAPHRASIS.

Episcopus Londonensis pecuniæ summam deposuit penes Canonicum, qui ob iniquitatem ab Alex. III. hinc Belial appellatur, qui pecuniam contrectavit, & subripuit. Hoc in casu respondit Papa, contra Canonicos ejusdem Ecclesiæ agi non posse ad restitutionem pecuniæ, cum non constet, eam in utilitatem Ecclesiæ convertam fuisse, & pecuniā illa personæ, non autem Ecclesiæ fuerit commendata, sed in ipsum furem sive Belial, actio intentari debet; quocirca Pontifex iudicibus quibusdam mandat, ut iniquum illum quæstionibus subijciant etiam vinculis, si opus esse videatur, alligatum, ut ea ratione pecuniam surreptam restituere compellatur. Sin autem Episcopus cum Canonicis amicabiliter convenire possit, circa redituum aliquam perceptionem, id gratum sibi fore Pontifex ait,